

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної
конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню
України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні пері-
оди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і
студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Климчук М. М. Перспективи імплементації альтернативної енергетики з метою упередження паливно-енергетичного колапсу в Україні 242	Ткачук І. Я. Участь населення у вирішенні соціально-економічних проблем..... 276
Столярова Т. О., Одинець В. А. Особливості комп'ютерного моделювання макропоказників соціально-економічних процесів в умовах невизначеності..... 244	Сімак Я. К. Впровадження системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні..... 279
Бовш Л. А., Марченко С. М., Бовш В. І. Реінжиніринг бізнес-процесів підприємств готельного бізнесу в сучасних умовах..... 247	Щербінський О. В. Сучасні реалії та нові вектори розвитку малого бізнесу в Україні 282
Кобрицький В. В., Несвященко К. С. Актуальний стан і перспективи розвитку українських портів..... 251	Корсак К. В. Українська ідея для XXI століття 285
Тімко Н. І. Фінансова стійкість банківської системи в умовах макроекономічної нестабільності: оцінка та шляхи підвищення 254	Юник Д. Г. Завадостійкість управлінців персоналом: концептуальний аспект та перспективні напрями розвитку 289
Кісілевич-Чорнойван О. М. Норми міжнародного інформаційного права в сфері протидії інформаційному тиску: міжнародний та європейський аспекти 258	Колтаков В. М. Некоторые понятийные проблемы образования и науки..... 293
Золотаревський А. В. Механізм створення стратегії економічного розвитку організації в умовах світової політичної та економічної нестабільності 262	Бірдус Л. В. Системні реформи у сфері вищої освіти України 298
Бігдаш В. Д. Удосконалення фінансових механізмів банківсько-страхової інтеграції в Україні в умовах політичної та економічної нестабільності 266	Лісовський П. М. Освіта та наука як ціннісно-смісловий формат мудрості 302
Корецька О. В. Теоретичні основи дослідження конкуренції в контексті становлення української державності 269	Бондар Ю. В., Шестак М. Л. Вплив інформаційного середовища на світові інноваційно-інвестиційні процеси: стан науково-методологічного дослідження 304
Бурсов Р. В. Критерії оцінки технологічного рівня промислових підприємств 274	Руль Ю. В. Перспективи просумпції у приватній освіті 306
	Руль Ю. В., Кулик М. С. Освітня розумова діяльність та вплив на неї фаз місяця..... 308
	Найдьонов І. М. Ефективний педагогічний менеджмент — основа компетентності спеціаліста..... 313

ЕФЕКТИВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ — ОСНОВА КОМПЕТЕНТНОСТІ СПЕЦІАЛІСТА

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 313–315

Проблеми педагогічного менеджменту у вищому навчальному закладі завжди були актуальними. Як відмічають науковці І. Д. Бех, М. Ф. Головатий, В. В. Захожай, К. В. Корсак, В. Г. Кремінь, В. М. Нагаєв, С. Д. Рєзнік, Г. В. Щокін, інші, сьогодні вони стали ще гостріше. Це пов'язано з рівнем якості спеціалістів, їх конкурентної спроможності на ринку праці. Дослідження працевлаштування випускників сучасних вузів свідчать, що до сорока відсотків з них не можуть отримати роботу за фахом. В деяких джерелах ця цифра більше. Стає питання: чому? Відповіді у науковців неадекватні. Але абсолютна більшість, з них, признають головне — некомпетентність спеціалістів після отримання диплому.

У цьому сенсі, на нашу думку, значна увагу повинна бути привернута на проблеми управління навчальною діяльністю у закладах освіти, тобто педагогічний менеджмент. Їх можна розглядати в широкому соціальному розумінні слова, і в конкретно функціональному. Так, першу групу проблем можна віднести до управління на макрорівні. Виходячи з її сутності, змісту, ми вважаємо, що поки не буде адаптований новий Закон “Про вищу освіту”, вона буде найгострішою.

Друга група проблем, не менш важлива, а в напрямку функціонування цілісного педагогічного процесу, завжди знаходиться на першому плані — це як відомо, управління навчальним процесом у закладі освіти, в недалекому минулому — школознавство, або внутрівишівське управління, а сьогодні все більше визначається як педагогічний менеджмент.

Дослідження свідчать, що другу групу проблем можна поділити на три підгрупи, або рівні управління: перший, вищий — опосередковане управління навчальним процесом. Це — ректорат, менеджери його структурних підрозділів безпосереднього підпорядкування; другий — суб'єкти безпосередньо управління навчальним процесом. Це — професорсько-викладацький склад і менеджери організації освіти в структурних підрозділах навчального закладу; третій — суб'єкти учіння, суб'єкти управління самоосвітою, тобто суб'єкти і об'єкти навчально-пізнавального процесу. Їх ціле покладання, мотивація є основою самоосвіти, самовдосконалення майбутнього фахівця, його конкурентної спроможності на ринку праці.

Названа тріада — основа ефективності цілісного педагогічного процесу закладу освіти. Кожен з її структурних компонентів має свої специфічні проблеми і умови ефективного функціонування. Серед них виділяються дві останні ступені. Вони є основними компонентами управлінського впливу в навчальній діяльності і ефективного функціонування процесу навчання.

Як відомо, ефективність діяльності викладача науковці визначають в науково-теоретичному плані, ми уже говорили, як компетентність та його компетенції. На

науково-практичному, або емпіричному рівні як рівень знань, умінь навичок відповідної категорії суб'єктів викладання, який визначити об'єктивно на діагностичному рівні дуже складно.

В навчальних посібниках, підручниках як теоретично, так і схематично, достатньо суттєво і змістовно обґрунтовані основні складові компетентної діяльності викладача вищої школи. Узагальнено вони визначені і в авторському посібнику “Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління”, в інших наукових джерелах.

Відомо, що викладач — центральна фігура у навчальній діяльності суб'єктів учіння. Дослідження свідчать, що значущість викладача-менеджера науковцями розглядається з різних позицій: глобальних — чого чекає суспільство від нього; з позиції суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності (студентів) — чого чекають вони від викладача, керівника трудового колективу; з позицій суб'єкта викладання — які його обов'язки, як він розуміє їх? Загалом, професійно-педагогічна компетентність: його знання (теоретичні; знання життя; прикладні знання); уміння (конструктивно-методичні; організаторські); навички — методичні; мислення); особисті якості (моральні; психологічно — педагогічні) тощо.

Значне місце, при цьому, мають його компетенції, тобто методично-професійна майстерність викладача. Це — комплекс його особистих професійних властивостей, що забезпечують ефективніше виконання функціональних обов'язків на основі рефлексивної методологічної самореалізації високого рівня. Важливими характерними якостями — є професійні компетентності (уміння, навички), педагогічні здібності та техніка. Усі названі риси взаємопов'язані, їм властивий саморозвиток.

Науковці визначають, що компетентності викладача можна розділити на змістовні і шляхи їх оцінки в умовах вузу. У змісті виділяються *процесуальні і результативні показники*. Процесуальні показники включають: методичне забезпечення педагогічної діяльності; методику педагогічного спілкування; особистість викладача. До результативних показників можна віднести рівень підготовленості викладача до діяльності та рівень методичного забезпечення суб'єктів учіння. До суб'єктивних характеристик відносяться психічні процеси, функції, стан (наприклад мотивація, мислення, самосвідомість тощо), а також цілісна позиція особливості у різних ситуаціях.

Рівень викладацької майстерності залежить від гармонійної взаємодії *двох підсистем* творчості викладача: *науково-пошукової і об'єктивно-емоційної*. До першої можна віднести знання предмету, психологічно — педагогічні знання; друга включає психофізичну природу викладача, мистецтво спілкування, творче самопочуття, уміння управляти своїм емоційним станом. Все назване знаходить своє відбиття в оволодінні (За А. С. Макаренка) педагогічною технікою. Це — комплекс мовних, комунікативних та організаторських умінь, направлених на створення найбільш оптимальної для навчальної взаємодії атмосфери у студентській групі (групах). Технологія, методика їх передбачає наступні компоненти: вербальні, невербальні (мова тіла, міжособистісний простір, головні характеристики спілкування), емоційно-психологічні (стійкість, воля, акторська психотехніка, самовиховання, фізичний стан тощо), організаторські (самовдосконалення техніки, технологія використання педагогічної техніки).

Розглянуті проблеми сприяли формування ряду технологічних, методичних напрямів управління інноваційними процесами, формами в освітянській сфері. Серед них виділяються: технологія “портфолію педагога” як засобу самоорганізації та са-

морозвитку особистості педагога — автори І. Рожнятовська, М. Мосієнко, Г. Кузьменко, О. Шатохіна; методика інтерактивного навчання Олени Пометун; методика сугестопедичного навчання С. С. Пальчевського; педагогічні технології М. М. Чепіль, інші.

Перелік сучасних інноваційних підходів до діяльності викладача, в теоретичному плані можна продовжити. Але проблема у тому, що їх реалізація не забезпечується на менеджерському рівні. Педагоги-науковці в своїх роботах відмічають, що викладач вищої школи як спеціаліст — предметник має високу компетентність, але як методист, організатор навчального процесу не завжди відповідає сучасним критеріям, вимогам до викладацької діяльності. Це підтверджено широкими дослідженнями навчального процесу у вищій школі, проведеного науковцями Росії, України, Латвії в кінці минулого, на початку цього століття. Було визначено два основних недоліки — недостатня організація навчального процесу і методична обмеженість. А це основні компоненти управління навчальною діяльністю у закладі освіти.

При яких **умовах** можна ці прогалини в закладі вищої освіти закрити без додаткового фінансування? Аналіз літературних джерел, наші дослідження свідчать, що це можна рішити за умов:

По-перше, відновлення діяльності шкіл, курсів, клубів передового досвіду викладацької діяльності;

По-друге, вдосконалення наукової організації процесу підвищення кваліфікації викладачів.

По-третє, підвищення ефективності педагогічної практики у магістратурі.

По-четверте, зобов'язати одну відповідальну кафедру в навчальному закладі не педагогічного спрямування за організацію і проведення практики, а не випускної кафедри.

По-п'яте, бажано підвищити мотиваційний компонент викладацької діяльності, особливо в його матеріалізованому вигляді, хоча це практично не реально. Фінансові труднощі має кожен навчальний заклад.

Таким чином, ефективність педагогічного менеджменту у сучасних ВНЗ має ряд системних проблем, які можна вирішити за умов підвищення сумісної управлінської діяльності викладачів, суб'єктів освітянської діяльності деканату, і, безпосередньо суб'єктів учіння. Їх інтерактивна сумісна діяльність — залог оптимізації і інтенсифікації навчального процесу, підготовки конкурентної спроможності випускника на ринку праці.

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” № 1556-VII від 1.07.2014 р.
2. Головатий М. Ф. Менеджмент недержавної системи освіти у новітній Україні: концептуальні засади у соціальній політиці // Наукові праці МАУП. — К., 2009. — Вип. 1 (20).
3. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління. — К.: “Центр учбової літератури”, 2014. — 730 с.
4. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом: Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 365 с.
5. Щёкин Г. В. Основы кадрового менеджмента: Учебник. — 5-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 2004. — 280 с.